

диякон Дмитро СЕНЕЙКО

Виникає враження, що сучасних телевізійних випусків новин часом краще зовсім не вмикати. Їх сюжет – це емоційно-навантажене відтворення певної трагедії однієї людини або ж її сім'ї-родини чи групи людей внаслідок якогось життєвого чи природно-стихійного смертоносного лиха. Переважно дистанційно відірваних від епіцентру подій журналістів і нас, глядачів їхніх репортажів, така інформація «зачіпає» хвилино, лише в деякого викликаючи грудочку емоційної реакції на кшталт «Господи!» чи «...загинули, як мурахи...». Однак ситуація кардинально змінюється, коли подібне зло трапляється з нами або ж у мереживі інших людських доль, з якими ми пов'язані. Тоді нарешті й починає зароджуватись у нашій свідомості часто риторичного характеру запитання: «чому?», «з якої причини це сталось?», «чому саме зі мною чи з моїми близькими?», «хто винен?» тощо.

Про підстави, причини, наслідки стихійних лих і катаклізмів, та ще багато інших відповідей на численні «чому?» з точки зору християнського Божого Одкровення – до вашої уваги у подальших рядках.

Ми й справді гинемо

Якщо б пересічній людині на широкому кіноекрані показати смертоносну стихійно-катастрофічну реальність Японії, Філіппін, США й решти країн, черга яких от-от настане, вона б неминуче «проскептикувала»: ми народжуємось для того, щоб померти. А смерть останніми днями вибирає надзвичайно екзотичні способи «забрати нас із цього світу». Голлівудські режисери навіть відзняли «Останній пункт призначення» – 5 частин фільму про людські шедеври вмирання, до мікроскопічних деталей смакуючи їх у формі авіа- та автокатастроф, нещасних випадків, катаклізмів тощо.

Як би там не було, а такого змісту телевізійні програми все ж є корисними, коли образно на рівні свідомості «беруть нас за руку» і приводять до гнітючої реальності – у світ стихійних лих, природних й технічних катастроф, смертей і знищення людини та всього живого довкола. Землетруси, цунамі, 11-те вересня у США, смерчі, повені та інші нові й численні лиха, які не можемо згадати в цих рядках, бо вони тривають у теперішню хвилину... А нам, українцям, передусім болісно, а тоді й прикро, що нас і нашу державу знають у світі через трагічний Чорнобиль... Особливо сьогодні, внаслідок кардинальних кліматичних, гравітаційних, навіть космічних змін чи людської технічної діяльності, надзвичайно почастишали стихійні лиха, природні й побутові аварії, внаслідок яких виростають численні надгробки, поховання і цвинтарі. Якщо таке залишають після себе локальні стихії, то що ж буде після глобальної? Все це мало б сколихнути і змусити застановитися кожного.

Християнське сум'яття

Пересічному атеїсту, збайдужілому чи зацикленому на собі перехожому сприйняти подібні факти не так уже й важко: «почув-здивувався-забув». Найважче у такій ситуації є християнинові. Саме він найчастіше з-поміж решти бездумних є тим, хто у сьогоднішні здатний глобально, тобто церковно і творчо мислити. Це він найчастіше потрапляє у сум'яття, озвучити яке можна так: як може люблячий, всемілостивий Господь допускати таке з вінцем, вершиною свого творіння – людьми – незалежно від того, перебувають вони у спільноті спілкування з Ним, чи ні?

Часто в таких ситуаціях по-справжньому спраглий Божої правди і відповіді християнин

розгортає біблійні сторінки Божої Мудрості, де, однак, на превеликий свій подив, робить вражаюче відкриття: Господь наслав потоп на землю (пор.: Бут. 6:13,17), спричинив голод (пор.: Бут. 12:10), сприяв винищенню народів (пор.: Втор. 20:16), зрештою, пророкує про катастрофічний кінець світу під час свого другого пришествя (пор.: Лк. 13:14-26). А ще ненароком перестріне на вулиці представника єврейських рабинів, котрий на основі ще характерніших біблійних цитат підтвердить: все – і добре, і зле – лише від Бога, інакше дробимо Господню всемогутність ще на когось іншого, що недопустимо. Яке ж парадоксальне усвідомлення і гнітюче сум'яття отримує тоді поштою від власного розуму до своєї свідомості християнин: люблячий, всемилостивий Творець, про Котрого у християнстві відкривається до кінця незбагненна правда як про Батька всіх нас, знищує не лише своїх дітей, але й створений Ним для них світ!

Та це лише крапля в морі, лише частинні жертви з боку людства і творіння у порівнянні з тим, що чекає на нас і на всю природу в глобально-стихійному катастрофічному кінці світу, про який сьогодні говорять серед якнайрізноманітнішої публіки: серед науковців, мандрівників, астрологів-окультистів, пересічних людей, навіть серед християн. Виходить, – розмірковує далі християнин, – людство настільки озлоблене, що Богові несила терпіти наші злодіяння, а тому Він поступово «згортає» нашу життєву діяльність у світі, викорінюючи через стихійні лиха і мільйони їхніх жертв зло, яке повсюдно маніфестують люди поміж собою й серед решти Господнього творіння.

До такого приблизно сценарію роздумів творчої, небайдужої до закономірностей буття особи хотілося б поставити буквально одне-два запитання, які, мабуть, для такої людини залишаться риторичними: а як же невинні жертви стихійних лих? Невже всемогутній Бог не міг би вибрати інший, більш творчий і властивий для Нього, як для вселенської Любові, спосіб приборкання зла у створених Ним безплотних духах, людях і творінні? Як тоді поєднати провідну біблійну думку, декларовану всіма богословами – від Святих Отців до сучасників – про те, що все є створене добрим, із надто поширеною свідомістю катастрофічного й суцільного знищення всього у кінці світу? Виходить, Бог створив світ для того, щоб його знищити, як і людину, щоб та померла...

Спроба відповіді

Якщо би хтось втрутився у такі наші богословсько-філософські роздуми і сказав мовою молодіжного сучасника: «Приїхали!», – був би дуже влучним. Одразу наголосимо: перед нами постала надзвичайно складна реальність, тому на запитання, що її стосуються, не просто відповісти однозначно. Не все ми знаємо і не все нам під силу зрозуміти через наші природно-розумові обмеження. Однак, підперезавшись молитвою та відкритою для нас Божою правдою через Його Святе Письмо, Святих Отців Церкви та решти провідних богословів, візьмемося ствердити наступне:

- Наш Господь – справжня вселенська Любов, як щодо Своїх Трьох Божественних Осіб, так і щодо Свого творіння – всього світу, ангелів й, особливо, – людини. І це – основна думка християнства у його писаних і неписаних джерелах.

- Він не створював ні світу для його катастрофічного знищення, ні людини – для занурення у смерть. Обоє були і надалі залишаються запрошеними до таємничого й невимовного єднання з Творцем у вічному триванні, святості та безсмерті. Тому, згідно з віковичною християнською точкою зору, з Божої ініціативи світ не буде знищений під час другого і славного Христового пришествя (так званого «кінця світу»), але настане повнота його зміни у нову якість творіння, яке постійно триватиме, адже Господь таємниче і відчутно для нас перебуватиме «... усім в усьому» (1 Кор. 15:28).

- В українському перекладі біблійної Книги Буття про творення Богом світу читаємо: «...та й темрява була над безоднею, а дух Божий ширяв над водами» (Бут. 1: 2). У грецькому ж замість «водами» – «хаос». Маємо натяк на праісторичну духовну катастрофу – відмову від Бога кількох ангелів на чолі з Сатаною, які у таємничій та зловісній помсті Йому і майбутній створеній людині внесли певні викривлення і злякисні зміни в процес творення світу. Однак Бог усе виправив: «...дух Божий ширяв над водами», «І побачив Бог усе, що створив: і воно було дуже добре...» (Бут. 1: 31). Смертоносних стихійних лих, природних і технічних катастроф, тобто біблійних «темряви», «безодні» і «вод», як бачимо, у виправленому Богом творенні світу вже не було. Однак сьогодні вони вирують все більше і все частіше, а вчені їх причиною називають невідомого характеру пошкодження гравітаційних природних законів планети. Насправді ж зловісний план природи в стосунку до самої себе і до людини був започаткований самою людиною у її першому гріхопадінні – ознаменуванні себе злом, вкоріненні його у людську природу – вагому частину і взаємозалежну складову природи нашої планети. Услід за Сатаною та його прибічниками люди, одурманені злом, мстяться Богові, наново викривлюючи план Його творіння, вносячи хаос, безлад і знищення у світові закони через власну тілесну природу й практичну гріховну неекологічну діяльність. Через це зло невимовними шляхами прорвалося із суто духовного свого виміру в людині до фізичного, залишаючи по собі згарища, руйнацію та смерть у локальних і світових катаклізмах. Наслідки пошкодження злом природних основ буття планети через людину, які масштабувались у природі протягом тисячоліть, спостерігаємо й сьогодні: буревії, лиха, різного роду смертоносні катастрофи тощо. Ми, правдиві християни і люди божественної надії, віримо й очікуємо, що не без нашої молитви, праці, подолання власної гріховності та наслідків злого господарювання знову має настати закономірна черга Божого виправлення такої реальності серед Його творіння – друге славне Христове пришествя.

- Один викладач духовної семінарії на запитання студентів про реакцію і дії Бога у ситуації таких катаклізмів відповів надзвичайно творчо: «Господь не знає наперед, що станеться з людиною і рештою Його творіння через її вибір і відповідне спрямування себе і решти світу в руслі цього вибору. Він, на відміну від нас, лише безпомилково передбачає». Якщо через вибір життя у злі людство «запрошує» себе до знищення за посередництвом навколишньої природи, Бог навіть таку ситуацію використовує для добра кожної людини, коли в умовах катастроф, спричинених злом людини, і похідної від них смерті поєднує людину з Собою саме в момент її найближчого духовно-душевного і тілесного розташування щодо Нього під час її земного життя. Господь своєю мудрістю так розташовує і комбінує час, простір, життєві обставини, щоб смерть людини за посередництвом стихійного лиха насправді стала зустріччю в неземному щасті вічного перебування з Ним. Бог не вириває людину зі смертоносних умов, зумовлених її добровільним гріховним вибором, у які вона сама себе поміщає – у злу свідомість і дії, у смерть і розклад як себе, так і залежного від неї творіння – а приходять до людини в її страшне й невідповідне для неї середовище і рятує її. У цьому – божественна повага до людини та її свободи вибору.

- У невинних стражданнях винні ті історичні люди, які запустили механізм злякисного винищення природою себе самої і нас. Однак усіх рятує люблячий Господь через їхню смерть, позбавляючи від справжньої, до кінця багатьма не усвідомленої хвороби-винуватиці усіх лихоліть людства і світу – гріха-зла: «Бо хто вмер, той від гріха

звільнився» (Рим. 6: 7); «Оце ти видужав, – тож не гріши, більше, щоб щось гірше тобі не сталося» (Йо. 5: 14). Численні невинні смерті внаслідок природних чи технічних нещасних випадків дією Божої невимовно люблячої благодаті стають шляхом приходу до Нього, можливістю життя з Ним, що є для кожного з нас, як у теперішньому житті, так і у вічності, справжнім людським щастям. Цим живе, цього сподівається і в це крізь віки вірить Його новозавітній народ – Церква.

І нарешті...

Здається, вже давно настав час перестати думати, що зі мною нічого подібного ніколи не трапиться, окрім мирної смерті. Прийшла пора душевно й діяльно перейнятися долею інших; молитвою та спільною працею на рівні себе, сім'ї-родини, суспільства-держави, Церкви, нації й світового товариства солідаризуватися у молитовній єдності й узгодженій та координованій спільній праці для якісної зміни в житті дорученого нам Богом світу, гідно готуючи плацдарм для Його славного приходу і невимовного вічного щасливого перебування у повноті з нами, в нас і навколишньому світі. А не жити в страху, марнуючи час на задоволення гріховних бажань, байдуже чи лячно переглядаючи сюжети про стихійні лиха та їхні жертви й сотні разів перечитуючи невідомого походження, хай навіть із християнською обкладинкою, «пророцтва» про невідворотний жахливо-страхітливий «кінець нас і нашого світу».

диякон Дмитро Синейко Строфи про катастрофи: //СЛОВО № 3 (51) 2012, с.4-6